

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ КОРАБЛЕБУДУВАННЯ
імені адмірала Макарова
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ГУМАНІТАРНИЙ ІНСТИТУТ
КАФЕДРА СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН І ФІЛОСОФІЇ

ЗАТВЕРДЖЕНО

Проректор з науково-
педагогічної роботи

 Сергій СЛОБОДЯН

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Program of the Discipline

**Філософія
PHILOSOPHY**

рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)

тип дисципліни: обов'язкова

мова(и) викладання: українська

Робоча програма навчальної дисципліни «Філософія» є однією із складових комплексної підготовки фахівців галузі знань G Інженерія, виробництво та будівництво спеціальності G11 Машинобудування спеціалізації G11.02 Двигуни та енергетичні установки освітньо-професійної програми «Газотурбінні установки і компресорні станції».

«01» 09 2025 року. – 15 с.

Розробник:

Патлайчук О.В., доцент кафедри соціально-гуманітарних дисциплін і філософії, канд. філос. наук, доцент.

Проект робочої програми навчальної дисципліни «Філософія» узгоджено з гарантом освітньої програми «Газотурбінні установки і компресорні станції».

Гарант освітньої програми
канд. техн. наук, доцент

Артем КОЗЛОВСЬКИЙ

Проект робочої програми навчальної дисципліни «Філософія» розглянуто на засіданні кафедри соціально-гуманітарних дисциплін і філософії.

Протокол № 8 від «14» 03 2025 р.

Завідувач кафедри

Людмила МАТВІЄНКО

Проект робочої програми навчальної дисципліни «Філософія» розглянуто Методичною комісією Навчально-наукового гуманітарного інституту.

Протокол № 9 від «14» 04 2025 р.

Голова

Олег БОБІНА

Проект робочої програми навчальної дисципліни «Філософія» погоджено з навчальним відділом.

Начальник відділу

Андрій ЛАБАРТКАВА

Робоча програма навчальної дисципліни «Філософія» затверджена Навчально-методичною радою НУК.

Протокол № 4 від «13» 04 2025 р.

Голова НМР НУК

Сергій СЛОБОДЯН

Зміст

Вступ	4
1. Опис навчальної дисципліни	5
2. Мета вивчення навчальної дисципліни	5
3. Передумови для вивчення дисципліни	6
4. Очікувані результати навчання	6
5. Програма навчальної дисципліни	6
6. Методи навчання, засоби діагностики результатів навчання та методи їх демонстрування	11
7. Форми поточного та підсумкового контролю	11
8. Критерії оцінювання результатів навчання	13
9. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна	13
10. Рекомендовані джерела інформації	14

ВСТУП

Анотація

Дисципліна спрямована на формування у студентів системи світоглядних і методологічних знань, поєднання професійної підготовки з сучасним науковим мисленням і високою методологічною культурою, поглиблення смислового контексту явищ культурного життя сучасності. Дана дисципліна призначена розкрити студентам сутність філософського дослідження, його головні проблеми і функції, ознайомити їх із загальною історією світової та вітчизняної філософської думки, окреслити особливості української філософії на тлі європейського культурно-історичного процесу та сучасні підходи до її вивчення, сформувати навички логічного та критичного мислення на основі теоретичного рівня світогляду.

Ключові слова: філософія, критичне мислення, логічне мислення, світогляд, культурний процес, філософське дослідження, методологія.

Abstract

The discipline facilitates to form the system of worldview knowledge and methodological knowledge, it combines professional training with the modern scientific thinking and high methodological culture, and furthermore, it reveals the depth of meaningful connotations of the modern cultural phenomena. The discipline is aimed at revealing the sense of philosophical research, its main problems and functions; it presents the general history of the national and world philosophical thought, shapes the peculiarities of Ukrainian and European historical and cultural process as well as demonstrates the modern approaches to the philosophical study and forms the logical and critical skills on the base of theoretical representation.

Keywords: philosophy, critical thinking, logical thinking, worldview, cultural process, philosophical research, methodology.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність (освітня програма), освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Кількість кредитів – 4	Галузь знань: G Інженерія, виробництво та будівництво	Обов'язкова	
Модулів – 1	Спеціальність: G11 Машинобудування Спеціалізація: G11.02 Двигуни та енергетичні установки (освітня програма «Газотурбінні установки і компресорні станції»)	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 3		1-й	1-й
Електронна адреса РПНД на сайті Університету: https://shorturl.at/HTLoY			
Загальна кількість годин – 120		Семестр:	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4; самостійної роботи студента – 4.	Освітній рівень: перший (бакалаврський)	2-й	2-й
		Лекції	
		30 год	6 год
		Семінарські заняття	
		30 год	6 год
		Самостійна робота	
		60 год	108 год
		Індивідуальні завдання	
		–	–
Вид контролю: екзамен			
Форма контролю: комбінована			

2. Мета вивчення навчальної дисципліни

Метою вивчення навчальної дисципліни «Філософія» є формування у студентів відповідно до освітньо-професійної програми таких **компетентностей**:

- ЗК 2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.
- ЗК 13. Цінування та повага різноманітності та мультикультурності.
- ЗК 17. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

3. Передумови для вивчення дисципліни

Передумовою для вивчення дисципліни є освоєння матеріалу дисциплін «Історія України та української культури» та «Права людини та їх захист в сучасних реаліях», які викладаються в 1-му навчальному семестрі.

4. Очікувані результати навчання

Вивчення навчальної дисципліни передбачає формування та розвиток у студентів таких **програмних результатів навчання**:

- ПР 15. Розуміння нетехнічних (суспільство, здоров'я і безпека, навколишнє середовище, економіка і промисловість) наслідків інженерної практики
- ПР 20. Розуміння необхідності самостійного навчання протягом життя.

5. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Філософія, основні етапи її розвитку, напрямки, школи

Тема 1. Філософія як форма духовного освоєння світу. Історичні типи світогляду. Зародження філософії в країнах Стародавнього Сходу [1, стор. 43-49, 61-106], [7, стор.5-31].

Тема 2. Антична філософія [1, стор. 107-181], [7, стор. 31-46].

Тема 3. Європейська філософія Нового часу [3, стор. 132-157], [7, стор. 55-63].

Тема 4. Німецька класична філософія [1, стор. 279-313], [7, стор. 77-88].

Тема 5. Сучасна філософія (XX – XXI ст.) [1, стор. 391-462], [4, стор. 3-180].

Тема 6. Українська філософська думка [3, стор. 103-111, 189-190, 245-251], [5, стор. 20-135], [7, стор. 164-181].

Змістовий модуль 2. Філософія як онтологія, методологія і гносеологія

Тема 7. Філософська онтологія: проблема буття [2, стор. 208-221], [7, стор. 182-193].

Тема 8. Духовний вимір людського буття. Проблема свідомості [7, стор. 194-212].

Тема 9. Концепція розвитку та її альтернативи. Діалектика як система законів розвитку [7, стор. 213-237].

Тема 10. Філософія як гносеологія [7, стор. 238-279].

Тема 11. Наукове пізнання, його принципи і методи [2, стор. 222-241], [6, стор. 12-60].

Змістовий модуль 3. Сучасна соціальна філософія

Тема 12. Суспільство і природа [7, стор. 293-327].

Тема 13. Суспільство як предмет філософського аналізу [2, стор. 256-265], [7, стор. 280-292].

Тема 14. Проблема людини в філософії [2, стор. 307-311], [7, стор. 371-388].

Тема 15. Глобальні проблеми сучасності [7, стор. 401-408, 497-527].

Тематичний план навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин									
	денна форма					заочна форма				
	усього	у тому числі				усього	у тому числі			
		л	сем	лаб	с.р.		л	сем	лаб	с.р.
Змістовий модуль 1. Філософія, основні етапи її розвитку, напрямки, школи										
Тема 1. Філософія як форма духовного освоєння світу. Історичні типи світогляду. Зародження філософії в країнах Стародавнього Сходу.	10	2	2	–	6	10	2	–	–	8
Тема 2. Антична філософія.	10	2	2	–	6	10		–	–	10
Тема 3. Європейська філософія Нового часу.	10	2	2	–	6	10		–	–	10
Тема 4. Німецька класична філософія.	10	2	2	–	6	10		–	–	10
Тема 5. Сучасна філософія (XX – XXI ст.).	10	2	2	–	6	10		2	–	8
Тема 6. Українська філософська думка.	10	2	2	–	6	10		–	–	10
Разом за змістовим модулем 1	60	12	12	–	36	60	2	2	–	56
Змістовий модуль 2. Філософія як онтологія, методологія і гносеологія										
Тема 7. Філософська онтологія: проблема буття.	6	2	2	–	2	6	2	–	–	4

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин									
	денна форма					заочна форма				
	усього	у тому числі				усього	у тому числі			
		л	сем	лаб	с.р.		л	сем	лаб	с.р.
Тема 8. Духовний вимір людського буття. Проблема свідомості.	6	2	2	–	2	6	2	–	–	6
Тема 9. Концепція розвитку та її альтернативи. Діалектика як система законів розвитку.	6	2	2	–	2	6		2	–	4
Тема 10. Філософія як гносеологія.	6	2	2	–	2	6		–	–	6
Тема 11. Наукове пізнання, його принципи і методи.	6	2	2	–	2	6		–	–	6
Разом за змістовим модулем 2	30	10	10	–	10	30	2	2	–	26
Змістовий модуль 3. Сучасна соціальна філософія										
Тема 12. Суспільство і природа.	7	2	2	–	3	7	2	–	–	5
Тема 13. Суспільство як предмет філософського аналізу.	8	2	2	–	4	8		–	–	8
Тема 14. Проблема людини в філософії.	7	2	2	–	3	7		–	–	7
Тема 15. Глобальні проблеми сучасності.	8	2	2	–	4	8		2	–	6
Разом за змістовим модулем 3	30	8	8	–	14	30	2	2	–	26
Усього годин	120	30	30	–	60	120	6	6	–	108

Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
1	Зародження філософії в країнах Стародавнього Сходу.	2	–
2	Класичний період античної філософії.	2	–
3	Емпіризм, сенсуалізм і раціоналізм Нового часу.	2	–
4	Німецька класична філософія.	2	–
5	Сучасна філософія (XX –XXI ст.).	2	2
6	Ментальні риси української філософської думки.	2	–
7	Філософська онтологія: проблема буття.	2	–
8	Проблема виникнення та природи свідомості.	2	–
9	Діалектика як система законів і категорій.	2	2

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
10	Філософія як гносеологія.	2	–
11	Істина як процес і результат пізнання.	2	–
12	Суспільство і природа.	2	–
13	Сфери суспільного життя.	2	–
14	Проблема людини в філософії.	2	–
15	Глобальність як новий феномен сучасності.	2	2
РАЗОМ		30	6

Розподіл часу самостійної роботи

№ з/п	Вид роботи	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
1	Підготовка до лекцій	15	6
2	Підготовка до семінарів	30	12
3	Підготовка рефератів	–	60
4	Підготовка до екзамену	15	30
РАЗОМ		60	108

6. Методи навчання, засоби діагностики результатів навчання та методи їх демонстрування

Набуття здобувачами компетенцій забезпечується через засвоєння навчального матеріалу у вигляді лекційних, семінарських занять та самостійної роботи студентів.

Основними методами навчання з дисципліни є:

1. Пояснювально-ілюстративний метод, за допомогою повідомлення та засвоєння інформації на лекційних та семінарських заняттях словесними й наочними засобами.

2. Репродуктивний метод – відтворення студентами на семінарських заняттях одержаних від педагога знань і дій для отримання результату.

3. Проблемний метод, коли на семінарських заняттях утворюються пошукові ситуації, розвивається активність, самостійність, творчі здібності здобувачів освіти.

Як наочний матеріал на лекціях застосовуються мультимедійні слайди та лекційні демонстрації.

Для зручної та ефективної організації навчального процесу використовується Google Classroom з навчальної дисципліни, де розташовані конспекти лекцій, завдання до семінарських робіт та супроводжувальні матеріали. Доступ до класу надається на першому семінарському занятті за університетською електронною поштою.

З метою роз'яснення найбільш складних питань дисципліни та підвищення якості виконання завдань семінарських робіт проводяться групові та індивідуальні консультації за розкладом кафедри.

Під час дистанційного навчання заняття проводяться за допомогою онлайн-сервісів Google Classroom та Google Meet.

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання з дисципліни «Філософія» є:

- усні та письмові відповіді на семінарських заняттях;
- підготовка рефератів;
- екзамен.

7. Форми поточного та підсумкового контролю

Досягнення студента оцінюються за 100-бальною системою Університету.

Підсумкова оцінка навчального курсу включає в себе оцінки з поточного контролю і оцінки заключного екзамену. У кожного компонента своя частка в загальній системі оцінок. У проміжних оцінках студент може набрати максимум **60 балів**. Під компонентом проміжних оцінок розуміються поточні оцінки протягом семестру (активність, участь в дискусіях; виконання завдань та інше).

Питома вага заключного екзамену в загальній системі оцінок – **40 балів**. Право здавати заключний екзамен надається студенту, якій з урахуванням отриманих балів проміжних оцінок і заключного екзамену може набрати разом не менше **60 балів**. Підсумкова оцінка навчального курсу є сумою проміжних оцінок і оцінки екзамену.

Поточний контроль проводиться на кожному семінарському занятті та за результатами виконання завдань самостійної роботи. Він передбачає оцінювання теоретичної підготовки здобувачів вищої освіти із зазначеної теми (у тому числі, самостійно опрацьованого матеріалу) під час роботи на семінарських заняттях.

Зарахування кредитів навчального курсу можливо тільки після досягнення результатів, запланованих РПНД, що виражається в одній з позитивних оцінок, передбачених чинним законодавством.

Форма контролю	Максимальна кількість балів	
	Денна форма	Заочна форма
Відповіді на семінарських заняттях	15 x 4 бали = 60 балів	3 x 4 бали = 12 балів
Підготовка рефератів	–	3 x 16 балів = 48 балів
Екзамен	40 балів	40 балів
Всього	100	100

Відповіді на семінарських заняттях	Критерії оцінювання
4	Відповідь правильна, повна, логічна, містить аналіз, систематизацію, узагальнення, використані міжпредметні зв'язки, містить аргументовані висновки.
3	Відповідь в цілому правильна, достатньо повна, логічна; допущені несуттєві помилки та неточності у викладенні матеріалу
2	Відповідь частково правильна, містить неточності, недостатньо обґрунтована.
1	Відповідь має суттєві помилки, аргументи несформульовані, використовуються невірна термінологія.
0	Студент не дає відповіді або відповідь містить значну кількість суттєвих помилок.
Максимальна кількість балів за даною формою контролю становить 60 (15 занять по 4 бали) для денної форми навчання та 12 (3 заняття по 4 бали) для заочної форми навчання.	

Підготовка реферату	Критерії оцінювання
16	Зміст роботи відповідає обраній темі; наявність чітко сформульованої проблеми; адекватність формулювання об'єкта, предмета, мети та задач дослідження; наявність посилань на використану літературу та відповідність оформлення роботи стандарту; відповідність висновків меті та завданням дослідження. Робота виконувалась систематично та вчасно подана на перевірку науковому керівнику у відповідності із планом виконання.

Підготовка реферату	Критерії оцінювання
11	Зміст роботи відповідає обраній темі; але має поверхневий аналіз, матеріал викладено непослідовно та необґрунтовано. Робота виконувалась не систематично та подана на перевірку науковому керівнику з порушенням плану виконання роботи.
5	Студент відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень і лише за допомогою викладача може виправляти помилки, серед яких є значна кількість суттєвих.
0	Робота не носить дослідницького характеру, не має аналізу і не відповідає пред'являємим вимогам. У роботі немає висновків або вони носять декларативний характер.
<i>Максимальна кількість балів за даною формою контролю становить 48 (З реферати по 16 балів).</i>	

Екзамен	Критерії оцінювання
36-40	Відповідь логічно побудована, студент чітко та стисло викладає матеріал, показує глибокі знання з питань білету, під час доповіді впевнено і докладно відповідає на поставлені запитання.
31-35	Студент спроможний чітко та стисло зробити доповідь, дає правильні відповіді на всі запитання, але не завжди упевнений в аргументації, чи не завжди коректно її формулює.
26-30	Студент спроможний чітко та стисло відповісти на питання білету, належно обґрунтовує матеріал, але допускає неточності у відповідях на запитання.
21-25	Студент спроможний чітко та стисло відповісти на питання білету, але допускає суттєві неточності у відповідях на запитання, не завжди належно обґрунтовує відповіді.
16-20	Студент невпорядковано дає відповіді на питання білету, намагається дати відповідь на поставлені запитання і робить спроби аргументувати свою позицію.
11-15	Студент невпорядковано дає відповіді на питання білету, робить спроби аргументувати свою позицію, надає неповні, поверхові, необґрунтовані відповіді на поставлені питання.
6-10	Студент демонструє задовільні знання з питань білету, але не може впевнено й чітко відповісти на додаткові запитання членів комісії, та належно обґрунтувати свою відповідь.
1-5	Студент невпорядковано дає відповіді на питання білету, не спроможний дати відповідь на запитання, відстоювати свою позицію.
0	Студент не дає відповіді на питання білету.

8. Критерії оцінювання результатів навчання

		Денне відділення		Заочне відділення	
		Вид роботи	Бали	Вид роботи	Бали
ЗМ1	T1	Семінарське заняття №1	4	Семінарське заняття №1	4
	T2	Семінарське заняття №2	4	Підготовка реферату №1	16
	T3	Семінарське заняття №3	4		
	T4	Семінарське заняття №4	4		
	T5	Семінарське заняття №5	4		
	T6	Семінарське заняття №6	4		
ЗМ2	T7	Семінарське заняття №7	4	Семінарське заняття №2	4
	T8	Семінарське заняття №8	4	Підготовка реферату №2	16
	T9	Семінарське заняття №9	4		
	T10	Семінарське заняття №10	4		
	T11	Семінарське заняття №11	4		
ЗМ3	T12	Семінарське заняття №12	4	Семінарське заняття №3	4
	T13	Семінарське заняття №13	4	Підготовка реферату №3	16
	T14	Семінарське заняття №14	4		
	T15	Семінарське заняття №15	4		
Підсумковий контроль		Екзамен	40	Екзамен	40
Сума			100		100

9. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна

1. Мультимедійне обладнання.

10. Рекомендовані джерела інформації

Основна література

1. Волинка Г. І., Гусєв В. І., Мозгова Н. Г. Історія філософії в її зв'язку з освітою / за ред. Г. І. Волинки. Київ : Каравела, 2016. 480 с.
2. Киричок О. Б. Філософія : підручник для студентів вищих навчальних закладів. Полтава : РВВ ПДАА, 2020. 381 с.
3. Причепій Є. М., Черній А. М., Чекаль Л. А. Філософія : підручник. Київ : Академвидав, 2019. 576 с.
4. Патлайчук О. В. Основні напрямки сучасної філософії : прагматизм, аналітична філософія : навч. посібник. Миколаїв : НУК, 2022. 184 с.
5. Патлайчук О. В. Розвиток природно-правових поглядів в філософії України (кінець XIX – початок XX ст.) : монографія. Миколаїв : НУК, 2018. 256 с.
6. Патлайчук О. В., Ступак О. П., Гончарова О. О. Наука як соціокультурний феномен : практикум з дисципліни «Філософія науки». Миколаїв : НУК, 2020. 192 с.
7. Філософія : навч. посібник / за ред. І. Ф. Надольного. Київ : Вікар, 2018. 534 с.

Допоміжна література

1. Антологія сучасної аналітичної філософії / за ред. А. С. Синиці. Львів: Літопис, 2014. 374 с.
2. Артюнов В. Х., Бондар Ю. М., Вільчинський Ю. М. Філософія, релігієзнавство, логіка. Київ: Вікар, 2008. 622 с.
3. Габермас Ю. Філософський дискурс модерну. Київ: Четверта хвиля, 2001. 424 с.
4. Кирильчук В. Т., Решетов О. О., Стежко З. В., Стежко Г. П. Філософія в короткому вигляді: навч. посібник. Кіровоград: «Імекс ЛТД», 2005. 188 с.
5. Кисляков В.П., Щукін Є.О., Дрожанова О.М., Патлайчук О.В. Філософія: навч. посібник. Миколаїв: НУК, 2016. 132 с.
6. Присухін С. І. Філософія: навч. посібник. Київ: Основи, 2008. 455 с.
7. Синиця А. С. Аналітична філософія. Львів: ЛДУФК, 2013. 304 с.
8. Філософія: підручник / М. Фюрст, Ю. Тринкс та ін. Київ: Дух і літера, 2019. 536 с.

9. Яценко Г. Ю., Патлайчук О. В. Філософія науки: навч. посібник для аспірантів та здобувачів наукового ступеню «доктор філософії». Миколаїв: НУК, 2018. 120 с.

Інформаційні ресурси в Internet

1. Інститут філософії імені Г.С. Сковороди НАН України: публікації. URL: <https://www.filosof.com.ua/publik.htm>.
2. Антропологічні виміри філософських досліджень: збірник наукових праць. URL: <https://library.diit.edu.ua/uk/article/377>.
3. Humanitarium: збірник наукових праць з педагогіки, психології, філософії. URL: <https://humanitarium.com.ua/index.php/hum>.
4. Sententiae: історико-філософський журнал. URL: <https://sententiae.vntu.edu.ua/index.php/sententiae>.
5. Δόξα/Докса: збірник наукових праць з філософії та філології. URL: <http://doxa.onu.edu.ua/>.
6. Актуальні проблеми філософії та соціології: збірник наукових праць. URL: <http://apfs.onua.edu.ua/index.php/APFS>.
7. Вища освіта України: журнал. URL: <https://wou.npu.edu.ua/>.
8. Гілея: науковий вісник. URL: <http://www.gileya.org/>.
9. Вісник Київського національного університету імені Т. Шевченко. Серія «Філософія, політологія». URL: http://www.phildep.univ.kiev.ua/ua/view/Vysnyk_KNU/78/19/6.
10. Вісник Львівського університету. Серія «Філософсько-політологічні студії». URL: <http://publications.lnu.edu.ua/bulletins/index.php/politology>.
11. Вісник Національного юридичного університету імені Я. Мудрого. Серія «Філософія, філософія права, політологія, соціологія». URL: <http://fil.nlu.edu.ua/>.